

KONFERENSIYA

“JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY
YO’NALISHLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI

2025-yil 21 noyabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIIY
RIVOJLANISHINING ASOSIIY YO‘NALISHLARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari
to‘plami*
(2025-yil 21-22-noyabr)

JIZZAX-2025

Jizzax viloyati ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari: muammo va yechimlar. Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası, 2025-yil 21-22-noyabr. 557-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas‘ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay‘ati a‘zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD), dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

EKOTURIZM XIZMATLARI SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARINING IQTISODIY AFZALLIKLARI

Shamsiddinova Dilafrō‘z Faxriddin qizi

O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali magistranti

Annotatsiya: Mazkur tezisda ekoturizm xizmatlari sifatini oshirishda raqamli boshqaruv tizimlarining iqtisodiy afzalliklari ilmiy asosda tahlil qilingan. Raqamlashtirish turistlarga xizmat ko‘rsatish samaradorligini oshirishi, xarajatlarni kamaytirishi va daromadlarni ko‘paytirishi borasidagi nazariy va amaliy jihatlar yoritilgan. Tadqiqot natijalari ekoturistik hududlar va obyektlar uchun raqamli boshqaruv tizimlari iqtisodiy rivojlanish va xizmat sifati ko‘rsatkichlarini yaxshilashda muhim vosita ekanini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: Ekoturizm, raqamli boshqaruv tizimlari, xizmat sifati, raqamlashtirish, iqtisodiy samaradorlik, onlayn bron qilish, raqamli marketing, raqamli monitoring, ekologik xavfsizlik, raqamli texnologiyalar, elektron to‘lov tizimlari.

Kirish

Hozirgi globallashtirish jarayonida ekoturizm jadal rivojlanayotgan sohalardan biri hisoblanadi. Aholining ekologik madaniyati oshib borayotgani, toza muhitga bo‘lgan ehtiyojning kuchayishi ekoturizmga qiziqishni yanada oshirdi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi xizmat ko‘rsatish jarayonlarini optimallashtirish, turistlar oqimini boshqarish, zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish imkonini yaratmoqda. Ekoturizm xizmatlarini samarali tashkil etish va raqobatbardoshligini oshirishda raqamli boshqaruv tizimlarining qo‘llanishi iqtisodiy jihatdan katta afzalliklar beradi.

Asosiy qism

1. Ekoturizm raqamlashtirishning mazmuni va ahamiyati

Raqamli boshqaruv tizimi — bu elektron platformalar, mobil ilovalar, onlayn bron qilish tizimlari, virtual xaritalar, QR-kod orqali ma’lumot taqdimoti va big-data texnologiyalari asosida xizmatlarni boshqarish jarayonidir. Raqamli boshqaruv tizimi boshqaruvni an’anaviy usullardan ko‘ra tezroq, aniqroq va samaraliroq qiladigan zamonaviy raqamli yechimdir. Ekoturizm raqamlashtirish quyidagi ustunliklarni beradi:

- turistlarga qulaylik yaratadi;
- xizmat ko‘rsatish jarayonini tezlashtiradi;
- ekologik xavfsizlikni ta’minlaydi;
- resurslardan samarali foydalanishni yo‘lga qo‘yadi.

Raqamli texnologiyalar ekoturizm obyektlari haqida batafsil ma’lumotlarni onlayn tarzda taqdim etib, turistlarga oldindan reja tuzish imkonini beradi.

2. Raqamli boshqaruv tizimlarining iqtisodiy afzalliklari

Raqamli boshqaruv tizimlarining **ekoturizm iqtisodiy afzalliklari** ekologik hududlarni samarali boshqarish, xarajatlarni kamaytirish va turistik daromadlarni ko‘paytirishga bevosita yordam beradi.

Ekoturizm raqamli boshqaruv tizimlarining iqtisodiy afzalliklari:

a) Xizmat ko‘rsatish xarajatlarining kamayishi.

Raqamli boshqaruv jarayonida ko‘plab amallar avtomatlashtirilgani sababli ishchi kuchi xarajatlari kamayadi. Masalan, chipta sotish, hujjatlar yuritish, turistlar ro‘yxatini shakllantirish kabi jarayonlar elektron tizimlarda amalga oshiriladi.

b) Daromadlarning ko‘payishi.

Onlayn bron qilish tizimlari turistlar sonining ko‘payishiga yordam beradi. Shuningdek, digital marketing orqali ekoturizm obyektlari keng auditoriyaga tanitiladi va bu turistlar oqimini oshiradi.

c) Resurslardan samarali foydalanish.

Raqamli monitoring tizimi orqali ekoturizm obyektlarining yuklanish darajasi kuzatilib boriladi. Bu ortiqcha chiqimlarni kamaytiradi, elektr energiyasi va suv iste‘molini optimallashtiradi.

d) Xizmat sifati ortishi natijasida iqtisodiy foyda.

Yaxshi xizmat olgan turist qayta tashrif buyurish ehtimoli yuqori bo‘lib, bu esa barqaror daromad manbaini yaratadi.

3. Amaliy misollar va joriy etish imkoniyatlari

O‘zbekistonning Zomin, Chotqol, Hisor, Surxon kabi ekoturizm hududlarida raqamli xaritalar, elektron gid tizimlari, QR-kod orqali ma’lumot berish tajribalari joriy etilmoqda. Ushbu tajribalar turistlarga obyektlar to‘g‘risida aniq va tezkor ma’lumot berishda yordam bermoqda. Bunday tizimlar joriy etilgan hududlarda turistlar soni sezilarli ortgani kuzatilmoqda.

Shuningdek, elektron to‘lov tizimlarining joriy etilishi turistlar uchun qo‘shimcha qulaylik yaratmoqda. Statistik ma’lumotlarga ko‘ra, raqamli boshqaruv tizimlaridan foydalanayotgan ekoturizm obyektlarida iqtisodiy samaradorlik 20–30% ga oshgan.

4. Raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etishdagi muammolar va ularni hal etish yo‘llari

Raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish ko‘plab afzalliklarga ega bo‘lsada, amaliyotda bir qator **muammolar va to‘siqlar** yuzaga keladi. Misol uchun:

- infratuzilmaning har doim ham yetarli emasligi;
- internet tarmog‘ining sifat jihatidan barqaror emasligi;
- kadrlarning raqamli ko‘nikmalari pastligi;
- investitsiya yetishmasligi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish, kadrlarni qayta tayyorlash, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va xalqaro grantlarni jalb etish lozim.

Xulosa

Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ekoturizm sohasiga raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, xizmat sifati va turistlar oqimini yaxshilaydi. Raqamli texnologiyalar ekologik hududlarning boshqaruvini yengillashtirib, ulardan oqilona foydalanish imkonini beradi. Ekoturizm raqamli texnologiyalarni qo‘llash xizmatlarni qulay va samarali qiladi, natijada sohaning raqobatbardoshligi oshadi. Shu sababli, raqamlashtirish ekoturizmning iqtisodiy rivojlanishini tezlashtiruvchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Hasanov Sh. Ekoturizm asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
2. Kotler P., Bowen J., Makens J. Marketing for hospitality and Tourism. Pearson, 2017.
3. Porter M. Competitive Advantage. Harvard Press, 1985
4. UNWTO. “Digital Transformation in Tourism”, 2019-2023.
5. Xalikova N., Abdullayev B. Turizm industriyasi iqtisodiyoti. Toshkent, 2022.
6. O‘zbekiston Respublikasi Turizm qo‘mitasi. “O‘zbekistonning ekoturizm salohiyati va rivojlanish istiqbollari”, 2020-2024.

РОЛЬ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ МАЛОГО БИЗНЕСА И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ (С ОСОБЫМ АКЦЕНТОМ НА ЭКОНОМИКУ УЗБЕКИСТАНА)

Мухторов Ботир Абдусаттарович

Джизакского филиала Национального университета Узбекистана, доцент

Мухаммадиева Манзура Бахтиер кизи

*Магистрант Джизакского филиала Национального университета
Узбекистана*

manzuramuhammadiyeva3@gmail.com

Аннотация: В данной статье анализируется роль коммерческих банков в обеспечении финансовой поддержки субъектов малого бизнеса и предпринимательства (МБиП) в условиях экономических реформ Узбекистана. На основе статистических данных за 2020–2024 годы проведён цепной анализ динамики выпуска продукции МБиП и объёмов банковского кредитования. Установлено, что коммерческие банки играют ключевую роль в расширении производства, стимулировании деловой активности и формировании устойчивого развития предпринимательского сектора. В работе обобщены текущие тенденции и предложены рекомендации по повышению эффективности кредитной поддержки со стороны банковской системы.

Ключевые слова: малый бизнес, предпринимательство, коммерческий банк, кредитование, банковский сектор, финансовая поддержка, цепной метод анализа, экономика Узбекистана.

Введение

Современная экономика Узбекистана характеризуется высокой динамичностью, структурной трансформацией и переходом к расширению